

Duizenden erven geteld op Boerenzwaluwen!

Het broedseizoen van het Jaar van de Boerenzwaluw is zo goed als ten einde. Een enkele vogel is op het moment van schrijven, half augustus, nog bezig met een laat legsel. De meerderheid verzamelt zich intussen in de avonden op gezamenlijke slaappleatsen en bereidt zich voor op de lange tocht naar Afrika. De telgegevens van dit project, georganiseerd door SOVON en Vogelbescherming, kunnen geanalyseerd worden.

Geweldige medewerking

Afgelopen maanden zijn honderden, misschien wel duizenden mensen actief geweest voor de Boerenzwaluw. In het kader van het nestplaatskeuzeonderzoek en de publiekstelling zijn bijna 6000 locaties gecontroleerd op aanwezigheid van nesten, en er komen nog steeds gegevens binnen! Hier zijn dan nog niet eens de gebieden bij gerekend die in het kader van het Broedvogel Monitoring Project (BMP) worden geteld. Het moge duidelijk zijn dat deze acrobaat van het erf zeer geliefd is en op veel steun kan rekenen. En dat is nodig ook, want de Boerenzwaluw is de afgelopen 40 jaar met 50-75% afgenomen. Met behulp van alle inspanningen hopen we een aantal belangrijke vragen te beantwoorden. Zo weten we niet hoe veel Boerenzwaluwen er in Nederland broeden. De laatste schatting van 100.000 tot 200.000 broedparen uit de atlasperiode in 1998-2000 is verre van nauwkeurig. De trend op basis van de BMP-gegevens laat regionale verschillen zien, maar waardoor worden deze veroorzaakt? En hoe zit het met het aandeel van de populatie dat tot een succesvol tweede legsel komt, neemt dit af? Belangrijke vragen om te beantwoorden in het Jaar van de Boerenzwaluw.

Lokale verschillen

Met het nestplaatskeuzeonderzoek, dat ook in 1993 is uitgevoerd, willen we kijken hoe het de Boerenzwaluwen vergaat ten opzichte van ca. 20 jaar geleden. De voorlopige gegevens laten zien dat er flink wat kwartblokken (2,5x2,5 km) zijn waar dit jaar ongeveer even veel (of zelfs meer) bewoonde nesten geteld zijn als in 1993, met name in Groningen en Drenthe. Er zijn echter ook plekken waar het de Boerenzwaluwen minder goed vergaat. Zo is de stand in een aantal kwartblokken in Brabant gehalveerd en ook in delen van Gelderland en Zuid-Holland is afname troef. Naast het aantal bewoonde nesten zijn tal van variabelen over de omgeving en de nestlocaties vastgelegd. Hiermee willen we inzicht krijgen in het hoe en waarom van de regionale verschillen in aantallen en trend. Zo lijkt de komst van mensen die paarden houden in het buitengebied een kans voor de Boerenzwaluw te vormen; in menige paar-

verdiende en de nestkasten 'erbij deed', heeft Henri van het onderzoek ook zijn beroep gemaakt. Dat wil zeggen: in deeltijd. "Tijdens het broedseizoen werk ik als field captain voor het Nederlands Instituut voor Ecologie op de Hoge Veluwe. Daar lopen drie maanden lang 2 tot 7 internationale onderzoekers en studenten 444 nestkasten langs. Ons eigen project in Twente is 100% vrijwilligerswerk."

Was het Twentse nestkastenwerk van zijn opa misschien nog enigszins vrijblijvend en ongericht, kleinzoon Henri pakt het met hulp van zijn partner, tevens assistent-ringer, Hanneke Huiskamp en enkele tientallen andere vrijwilligers bijzonder gestructureerd aan. "In plaats van om de veertien dagen controleren we tegenwoordig iedere week, waardoor we van zo goed als alle legfels de eerste eidatum en legselgrootte kunnen achterhalen. Je kunt dan ook voorspellen wanneer de jongen worden geboren en wanneer je de jongen het beste kunt ringen. De gegevens worden gebruikt voor het project Recapturing Adults for Survival van het Vogeltrekstation, en daarnaast voor het Nestkaartenproject van SOVON." In 2008 hebben Bouwmeester en Huiskamp, samen met Leo Ballering uit Uden en Ronald Beskers van de Vogelwerkgroep Het Gooi ook de Landelijke Werkgroep Nestkasten opgericht. "Door de spreiding van nestkastgegevens over het land ontdekken we ook weer leuke dingen. Zo zien we dat vogels in de stedelijke omgeving vroeger beginnen met broeden dan in het buitengebied. Het lijkt er op dat dit samenhangt met kunstlicht. En ook hier is het afwachten of dit de populatie als geheel hindert of misschien juist wel goed doet. Stug doorgaan met onderzoeken dus, anders mis je de veranderingen", zegt Bouwmeester beslist, en gaat weer op weg naar een volgende kast met ontbrekende gegevens. Met zijn telescopische stok op zijn mountainbike begint hij ineens wat weg te krijgen van een ridder te paard die een lans breekt voor zijn Mezen, Boomklevers en Bonte Vliegenwangers.

Rob Buitier

denstal nestelen Boerenzwaluwen. Het is echter de vraag of dit kan compenseren voor de afname elders door o.a. modernisering van de landbouw en strenge hygiënemaatregelen.

Landelijke Dag

Naast de telprojecten zijn er tal van andere spannende ontwikkelingen op boerenzwaluwgebied dit jaar. Zo is alle tot nu toe verzamelde informatie over reproductie en overleving samengebracht in een voorlopig populatiemodel. De eerste resultaten hiervan lijken te wijzen op een te lage overleving in de eerste winter. Maar mogelijk speelt ook een daling mee van het aantal paren dat een succesvol tweede legsel heeft. Nieuwsgierig geworden? Kom dan naar de Landelijke Dag op 26 november, waar de eerste resultaten van het Jaar van de Boerenzwaluw worden gepresenteerd.

Loes van den Bremer